

УДК 658.7:330

СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ ЛОГІСТИКИ СКЛАДУВАННЯ В АПК

Розглянуті особливості стратегічного планування складської мережі на підприємствах АПК. Досліджено теоретичні та методологічні принципи побудови господарської діяльності підприємства АПК.

Ключові слова: стратегія розвитку, принципи, матеріальний потік, ресурси, господарська діяльність, логістичний ланцюг.

Однією з найважливіших галузей у сучасній економіці країни є сільське господарство. Покращенням надійності та забезпеченням високої ефективності постачання та виробництва сільськогосподарської продукції у відповідній якості та кількості займається агропромислова політика. Для проведення докорінної перебудови економічних відношень в АПК потрібно вирішити низку завдань. Велику роль у вирішенні проблеми стратегічного планування в логістиці складування на підприємствах АПК відіграє аналіз господарської діяльності підприємств, систематичний контроль за розвитком та виконанням управлінських рішень на підприємстві, вивчення факторів та результатів дослідження господарської діяльності підприємства, підвищення ефективності виробництва, ґрунтуючись на системну оцінку діяльності підприємства.

Питанням ефективного управління складською діяльністю підприємства, а також стратегічними напрямками розвитку логістики складування на підприємствах АПК, що покращать економічне становище аграрного сектору, займаються такі вітчизняні та закордонні вчені: В. В. Дибська [1], Є. В. Крикавський [2], І. Петецький, Г. В. Савицька [3], Н. І. Чухрай [4], Л. Ю. Шевців та ін.

Метою статті є визначення та обґрунтування основних стратегічних напрямків та завдань логістики складування на підприємствах АПК. Класифікація основних принципів розташування складських потужностей підприємств.

Стратегічні проблеми логістики складування на підприємствах АПК потребують вирішення низки завдань, які можна розділити на завдання, що пов'язані з формуванням складської мережі; завдання із розробки конкретного сільськогосподарського складського підприємства та його розвитку.

Складську мережу можна розглядати як макрологістичну систему, тобто структуровану економічну систему (для управління матеріальними та супутніми потоками), яка складається із взаємопов'язаних елементів. Сукупність цих елементів, а також межі і завдання їх функціонування поєднані метою одного підприємства. Це означає, що методологічні принципи формування логістичної системи можуть бути використані до складської мережі [4].

Складське господарство підприємства АПК, що має складську мережу, складається з окремих елементів — складів з власною інфраструктурою. Таке господарство можна віднести до мікрологістичної системи. Основні завдання, які вирішуються в складському господарстві:

1. Проектування генерального плану складів на ділянці, що була обрана під забудову;

2. Визначення параметрів складського приміщення з урахуванням перспективних вантажопотоків (як правило, до 5 років), рівня технічного забезпечення і конструкції складського приміщення;

3. Розробка оптимальної системи складування: вибір модулів оптимальної системи складування, в тому числі раціональної складської вантажної одиниці, а також технологічного і підйимально-транспортного обладнання; вибір конкурентних варіантів об'ємно-запланованих рішень на складі з урахуванням передбачених технологічних рішень вантажопереробки; вибір оптимального (раціонального) варіанта об'ємно-запланованого рішення (на основі критеріїв оптимізації), що забезпечує максимальне використання складських потужностей за умови мінімізації загальних витрат на створення та експлуатацію [1].

Формування мікрологістичної системи, чи розробка складської мережі є завданням першого стратегічного рівня. Вона вирішується, як правило, у зв'язку із зміною зовнішніх умов ринку чи стратегічних напрямків у діяльності підприємства. Проектування складської мережі найчастіше стає реакцією на зміни стратегії підприємства чи стратегічних замовлень. Розробляючи складську мережу, слід відмітити, що її структура напряму залежить від багатьох складових:

1. Стратегій, що були прийняті на підприємстві;
2. Товарної спеціалізації підприємства;
3. Кількості клієнтів та різноманітності їх замовлень;
4. Територіального розміщення клієнтської бази;
5. Рівня попиту;
6. Уже існуючої логістичної інфраструктури підприємства;
7. Конкурентних пропозицій на ринку логістичних товарів послуг у регіоні та забезпечення ними;

8. Розвитку логістичної інфраструктури в регіоні [1].

Формування складської мережі є стратегічним завданням логістики складування першого рівня. Для її вирішення необхідно визначити загальну кількість складів у мережі, розмістити склади мережі по всій географічній території споживчого ринку, обрати стратегію складування запасів (визначення форми власності складу в мережі), обрати систему товарозабезпечення. У загальному вигляді процедура формування складської мережі включає в себе прогнозування попиту на товари, планування регіонів та об'ємів продажів в кожному з них, планування потреб у складських потужностях і кількості складів у мережі, аналіз позицій потенціальних складських потужностей, розробку програми розміщення складської мережі, вибір стратегії складування запасів, визначення раціональної форми товарозабезпечення [5].

Матеріальні потоки логістичного ланцюга концентруються, тобто зупиняються, у спеціально відведених місцях зберігання запасів, якими є відповідні склади. Вартість товару залежить від багатьох чинників, зокрема і від процесу потрапляння та виходу зі складу (вхідні, вихідні матеріальні потоки). Тому склад потрібно розглядати як інтегровану складову частину логістичного ланцюга. Виконання цього підходу зробить можливим забезпечення успішного виконання основних функцій складу та можливість корегувати вартість товару, при цьому забезпечуючи рентабельність виробництва.

Кожен вид матеріальних потоків виробляється з конкретною метою і не існує для того, щоб його продукцію зберігати на складах. Але склади є невід'ємною частиною логістичного процесу і займають важливе місце у всіх галузях промисловості, зокрема і сільському господарстві, оскільки склади виконують низку важливих функцій, без яких неможливий правильний функціональний процес виробництва:

1. Забезпечення максимальним комфортом споживачів та виконання замовлень клієнтів.

2. Зберігання та складування продукції для тимчасового кількісного та асортиментного розривів між споживанням та виробництвом продуктів споживання.

3. Залежно від сезонного споживання деяких видів продукції склади забезпечують безперервне виробництво і постачання.

4. Склад може здійснювати функцію консолідації невеликих партій вантажів для декількох клієнтів, до повного завантаження транспортного засобу, що сприяє зменшенню транспортних витрат.

5. На склад можуть надходити вантажі від виробників, призначені декільком клієнтам, які потім розділяються на більш дрібні партії згідно із замовленнями і відправляються споживачам.

6. Забезпечення клієнтів відповідним сервісом та послугами. Важливою ознакою цієї функції є надання клієнтам різних послуг, які забезпечують сільськогосподарському підприємству високий рівень обслуговування споживачів [6].

Метою створення складів у системах логістики є не збереження матеріальних ресурсів, а перетворення параметрів матеріальних потоків для їх найбільш ефективного використання.

Під параметрами розуміють розміри і склад транспортних партій вантажів, тип і спосіб упакування, кількість найменування вантажів у транспортних партіях, час прибуття і відправлення транспортних партій.

Об'єктивна необхідність у спеціально обладнаних місцях для зберігання запасів існує на всіх стадіях руху матеріального потоку, починаючи від первинного джерела сировини і закінчуючи кінцевим споживачем. Цим пояснюється досить велика номенклатура складів, основними класифікаційними ознаками яких є такі:

1. Щодо функціональних базисних сфер логістики: склади постачання; склади виробництва; склади розподілу;

2. За видом продукції, яку зберігають: склади сировини, матеріалів, комплектуючих; склади незавершеного виробництва; склади готової продукції; склади тари; склади зворотних відходів;

3. Щодо логістичних посередників: власні склади підприємств; склади логістичних посередників (торгових, транспортних, експедиторських, вантажопереробних і т.п.);

4. За функціональним призначенням: склади буферних запасів, призначені для забезпечення виробничого процесу (склади матеріальних ресурсів і незавершеного виробництва, виробничих, страхових, сезонних та інших видів запасів); склади перевалки вантажів (термінали) у транспортних вузлах, при виконанні змішаних, комбінованих, інтермодальних та інших перевезень; склади комісіонування, призначені для формування замовлень відповідно до специфічних вимог клієнтів; склади зберігання, які забезпечують збереження і захист складованих виробів; спеціальні склади (митні склади, склади тимчасового зберігання, тари, зворотних відходів і т.п.);

5. За продуктовою спеціалізацією: вузькоспеціалізовані (для одного або декількох найменувань продукції); обмеженого асортименту; широкого асортименту [2].

Склади можуть також бути класифіковані за видом власності, за технічною осначеністю, за наявністю зовнішніх під'їзних колій, за видом складських будівель і споруд, за технічною конструкцією і т.п.

За своїм змістом і завданнями аналіз господарської діяльності в АПК майже не відрізняється від аналізу в інших галузях національної економіки, однак має деякі особливості в методиці його проведення, які обумовлені специфікою цієї галузі виробництва [7].

Господарська діяльність сільськогосподарських підприємств багато в чому залежить від природних та кліматичних умов. Майже всі природні явища можуть значно вплинути на збори урожаю, понизити продуктивність праці; при аналізі господарської діяльності необхідно враховувати природнокліматичні умови кожного

року і кожного господарства. Щоб отримати результати аналізу, які відповідали б фактичним даним, і досягти правильних висновків про результати господарської діяльності, показники поточного року повинні зіставлятися з показниками даних сільськогосподарського підприємства за 2–7 років.

Оскільки для сільського господарства характерна сезонність виробництва, то протягом року неритмічно використовуються трудові ресурси, техніка, матеріали, нерівномірно реалізується продукція, надходить виручка. Так, зернозбиральні комбайни можуть використовуватись тільки 10–20 днів у році, сівалки — 5–10, картоплезбиральні комбайни — 20–30 днів. Цю особливість також необхідно враховувати при аналізі таких показників, як забезпеченість і використання основних засобів виробництва, земельних, трудових і фінансових ресурсів [3].

Процес виробництва в сільському господарстві дуже тривалий і не співпадає з робочим періодом, тому багато параметрів показників можна розрахувати тільки підводячи результати за цілий рік виробництва. У зв'язку з цим, якнайповніший аналіз у рослинництві можна зробити тільки за результатами року. Впродовж року та у встановлені строки аналізується виконання плану агротехнічних заходів по періодах сільськогосподарських робіт на підприємстві [3].

Виробництво, складування, транспортування в сільському господарстві мають свою специфіку в використанні ресурсів, якими в багатьох випадках є живі організми. Тому на рівень розвитку сільськогосподарського підприємства впливають не лише економічні, але і біологічні, хімічні і фізичні закони, що ускладнює, а інколи й унеможливує вимір впливу чинників на параметри результатів господарської діяльності. У той же час облік дії цих законів має виключно важливе значення при аналізі діяльності сільськогосподарських підприємств.

Основним засобом виробництва в сільському господарстві є земля, природні особливості якої нерозривно пов'язані з кліматичними умовами. На відміну від інших галузей народного господарства, де точно відома економічна ефективність і виробнича потужність усіх фондів, продуктивність землі не піддається точному обліку і під впливом різних чинників міняє природний і економічний характер, причому земля як головний засіб виробництва не лише не зношується, але і, навпаки, покращується, якщо її правильно використовувати. Однією з особливостей цього засобу виробництва є те, що земля є універсальним ресурсом виробництва. У промисловості на конкретному заводі або підприємстві важкої промисловості, як правило, можна здійснювати виробництво тільки відповідного виду продукції. У сільському господарстві на одній і тій же землі можна виробляти багато видів продукції. Їй властиві такі особливості, як універсальність виробництва, слабка концентрація, багатогалузевий характер, нижчий рівень продуктивності праці. У зв'язку з цим, аналіз господарської діяльності підприємств повинен надати допомогу керівництву у високопродуктивному використанні землі, послідовному розвитку найбільш корисних в умовах господарства напрямів виробництва [3].

Велику кількість продукції, що використовується при виробництві товарів можна використовувати для власних потреб як засоби виробництва. Тому товарна продукція, як правило, набагато менша валової в порівнянних цінах.

Враховуючи специфіку сільського господарства, для оцінки діяльності сільськогосподарських підприємств використовується багато специфічних показників (врожайність, продуктивність худоби, жирність молока та ін.). Загальні показники, вживані в усіх галузях народного господарства (собівартість продукції, прибуток, рентабельність, оборотність засобів та ін.), відбивають специфіку сільськогосподарського виробництва. Це обумовлює деякі особливості їх аналізу [3].

Грунтуючись на вищезазначеному, можна визначити основні стратегічні напрямки діяльності складської логістики на сільськогосподарських підприємствах АПК:

1. Оптимізація складських товарних ресурсів;
2. Оптимізація витрат на складах підприємства;

3. Реструктуризація форм складських мереж сільськогосподарського підприємства;

4. Дослідження та прогнозування ризиків та можливих умов діяльності сільськогосподарського підприємства.

Підвищення організаційно-економічної складської діяльності сільськогосподарського підприємства ґрунтується на використанні стратегічних принципів та виконанні стратегічних завдань логістики складування. Подальше вивчення питання стратегічних напрямків роботи складських мереж та складу як інтегрованої ланки логістичного процесу зроблять можливим зменшення витрат на виробництві та зменшення можливих ризиків, призведуть до оптимізації виробництва та вдосконалення умов праці на складах сільськогосподарського підприємства.

Список використаних джерел

1. Дыбская, В. В. Логистика складирования для практиков [Текст] / В. В. Дыбская. — М. : Альфа-Пресс, 2005. — 208 с.
2. Крикавський, Є. В. Логістичне управління [Текст] : [підручн.] / Є. В. Крикавський. — Львів : Вид-во Національного університету "Львівська політехніка", 2005. — 684 с.
3. Савицкая, Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия [Текст] : [учебн. пособ.] / Г. В. Савицкая. — [5-е изд.]. — Мн. : Новое знание, 2001. — 703 с.
4. Чухрай, Н. Формування ланцюга поставок: питання теорії та практики [Текст] : [монограф.] / Н. Чухрай, О. Гірна. — Львів : Інтелект-Захід, 2007. — 232 с.
5. Сергеев, В. М. Логистика в бизнесе [Текст] / В. М. Сергеев. — М. : ИНФРА-М, 2001. — 758 с.
6. Сток, Дж. Р. Стратегическое управление логистикой [Текст] / Дж. Р. Сток, Д. М. Ламберт. — [пер. с 4-го англ. изд.]. — М. : Инфра-М, 2005. — 197 с.
7. Бланк, И. А. Основы финансового менеджмента [Текст] / И. А. Бланк. — К. : Ника-Центр, 1999. — Т. 2. — 512 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою інформаційних технологій у менеджменті
Вінницького національного аграрного університету
(протокол № 10/1 від 25 лютого 2013 року)*

Надійшла до редакції 25.03.2013

Качуровский С. В. Стратегические задачи логистики складирования в АПК

Рассмотрены особенности стратегического планирования складской сети на предприятиях АПК. Изучены теоретические и методологические принципы формирования хозяйственной деятельности предприятия АПК.

Ключевые слова: стратегия развития, принципы, материальный поток, ресурсы, хозяйственная деятельность, логистическая цепь.

Kachurovskyi, S. V. Strategic Tasks of Warehousing Logistics in AIC

The peculiarities of strategic formation of the warehousing net in AIC enterprises are shown. Theoretical and methodological formation principles of economic activity are investigated.

Keywords: strategy of development, principles, material stream, resources, economic activity, logistic chain.

